

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

HASEFE/TÜRKİYE
(Başvuru no. 25580/03)

KARAR

STRAZBURG

8 Ocak 2009

İşbu karar AIHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USULİ İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 25580/03 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Fatma Süeda Hasefe, Ayşe Hülya Hasefe ve Haldun Hasefe'nin ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 11 Haziran 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurdur.

Başvuranlar, İzmir Barosu avukatlarından Güney Dinç tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar, sırasıyla 1923, 1948 ve 1952 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

Birinci başvuran, İstanbul'daki Sabancı Holding'de çalışan Nilgün Hasefe'nin annesi ve diğer iki başvuran, kız ve erkek kardeşleridir. 9 Ocak 1996'da bir grup silahlı kişi, Holding binasına baskın yaparak Nilgün Hasefe'yi ve diğer iki kişiyi öldürmüştür.

11 Kasım 1996'da başvuranlar, İçişleri Bakanlığı'na ("Bakanlık") yazılı başvuruda bulunarak Anayasa'nın 125. maddesine dayanarak, devletin Nilgün Hasefe'nin yaşam hakkını korumadığı gerekçesiyle, tazminat talep etmiştir. Bakanlık, 9 Aralık 1996'da talebi reddetmiştir.

14 Şubat 1997'de başvuranlar, İstanbul İdare Mahkemesi'nde Bakanlık aleyhinde tazminat davası açmıştır (bundan böyle "İstanbul mahkemesi" olarak anılacaktır).

14 Ekim 1999'da İstanbul mahkemesi, tazminat taleplerine kısmen kabul etmiş ve İçişleri Bakanlığı'nın, başvuranlara maddi ve manevi tazminat olarak belirli bir meblağ ödemesine hükmetmiştir.

9 Mart 2000'de başvuranlar, Bakanlık'tan İstanbul mahkemesinin kendilerine ödenmesine karar verdiği tazminat meblağlarını ödemesini istemiştir.

Bakanlık, 22 Mart 2000'de kararı temyiz etmiş ve İstanbul mahkemesinin kararının yürütülmesinin durdurulmasını istemiştir. Danıştay Savcısı, yazılı görüşlerinde Bakanlığa hak vermiş, yürütmenin durdurulmasını ve İstanbul mahkemesinin kararının iptalini istemiştir. Savcı'nın yazılı görüşleri, başvuranlara bildirilmemiştir.

18 Mayıs 2000'de Danıştay, yürütmeyi durdurma kararı almış ve 6 Mart 2002'de, İstanbul mahkemesinin 14 Ekim 1999 tarihli kararını bozmuştur.

İstanbul mahkemesi, 31 Ocak 2003 tarihinde verdiği kararla 14 Ekim 1999 tarihli kararında ısrar etmiştir. Mahkeme, İçişleri Bakanlığı'nın önceki kararında hükmettiği tazminat meblağlarını ödemesine karar vermiştir. Bakanlık, kararı temyiz etmiştir. Başvuranlar da İstanbul mahkemesince hükmedilen tazminat meblağlarının, düşük faiz oranları nedeniyle artık yeterli olmadığını ileri sürerek temyiz etmişlerdir.

14 Nisan 2005'te Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, İçişleri Bakanlığı'nın itirazını reddetmiş ve başvuruların, manevi tazminata uygulanacak faiz oranlarının yükseltilmesi taleplerini kabul etmiştir.

İçişleri Bakanlığı'nın, İstanbul mahkemesinin 31 Ocak 2003 tarihli kararının düzeltilmesine ilişkin talebi, 16 Mart 2006'da reddedilmiştir.

31 Ekim 2006'da İstanbul mahkemesi, manevi tazminata uygulanacak faiz oranlarına ilişkin olarak Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun kararına uygun bir karar vermiş ve başvurulara tazminat ödenmesini öngörmüştür. 2 Mart 2007'de Bakanlık, kararı temyiz etmiştir. Hükümet'in verdiği bilgiye göre, dava temyizde derdestir.

10 Aralık 2007'de Bakanlık, başvurulara İstanbul mahkemesinin, 14 Ekim 1999'da ödenmesine karar verdiği meblağları ve 31 Ekim 2006'da ödenmesine karar verdiği faizi ödemiştir. Başvurulara ödenen toplam meblağ, 63,080 yeni Türk Lirası'dır (YTL – sözkonusu tarihte yaklaşık 37,000 Euro).

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

Başvuranlar, AİHS'nin 6. maddesine dayanarak, idari yargılamanın makul bir süre içerisinde tamamlanmadığından şikayetçi olmuştur. Aynı madde bağlamında, Danıştay Başsavcısının yazılı görüşlerinin kendilerine bildirilmediğinden de şikayetçi olmuşlardır. Şikayetlerini, AİHS'nin 6/1 maddesine dayandırmışlardır.

Hükümet, sözkonusu iddiaya itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirlik

1. Savcı'nın görüşlerinin bildirilmemesine ilişkin şikayet

AİHM, davanın halen Danıştay önünde devam etmekte olduğunu gözlemler. Bu nedenle, şikayet zamanından önce yapılmıştır ve AİHS'nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca iç hukuk yolları tüketilmemiş olduğu için reddedilmelidir.

2. Dava işlemlerinin uzunluğuna ilişkin şikayet

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru, kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Başvuranlar, dava işlemlerinin İçişleri Bakanlığı'na başvuruda bulundukları 11 Kasım 1996'da başladığı ve kendilerine tazminat ödenen 10 Aralık 2007'de sona erdiği kanısındadır.

Hükümet, davanın karmaşıklığı göz önüne alındığında dava işlemlerinin uzunluğunun haklı görülebileceği kanaatindedir.

AİHM, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesine göre, idari bir işlem sonucu zarar uğrayan kişinin, sözkonusu zarar için idari mahkemelerde tazminat davası açmadan önce ilgili idari makama başvurusu ve uğradığı zarar için tazminat talep etmesi gerektiğini kaydeder. Diğer bir deyişle, idari dava açmak için zorunlu ön koşul, direkt olarak idareden tazminat talep etmektir. Mevcut davada başvuranlar, 11 Kasım 1996'da bu gereğe uymuştur. Sonuç olarak, makul süreye ilişkin şikayet hususundaki yargılama, 11 Kasım 1996'da başlamıştır.

Dava, Danıştay önünde devam etmekte olduğu halde, başvuranlar tazminatın ödendiği 10 Aralık 2007 tarihinden sonrası için bir şikayette bulunmamıştır. Sonuç olarak, AİHM tarafından incelemeye tabi tutulan süreç, üç aşamalı yargılamada 11 yıl bir ay sürmüştür.

AİHM, yargılamanın uzunluğunun makul olup olmamasının, dava koşulları ışığında değerlendirilmesi gerektiğini yineler. Davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili makamların tutumları göz önüne alınmalıdır (bkz., diğer hususlar meyanında, *Pélissier ve Sassi/Fransa* [BD], no. 25444/94, 67. paragraf, AİHM 1999-II).

Mevcut davadaki işlemlerin karmaşık olduğu kabul edilse dahi, AİHM davanın titizlikle görüldüğüne ikna olmamıştır. AİHM, bu bağlamda, İçişleri Bakanlığı'nın ilk temyiz başvurusunda Danıştay'ın karar vermek için yaklaşık iki yıl harcadığını gözlemler. Tarafların itirazlarını karara bağlamak, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun iki yıldan fazla zamanını almıştır. Hükümet'ten bir açıklama gelmediği için gecikmelerin, Danıştay'ın temyiz işlemlerini değerlendirmesinden kaynaklandığı kabul edilmelidir.

AİHM, yukarıda kaydedilenler ışığında, AİHS'nin 6/1 maddesinin "makul süre" gereğinin, yerine getirilmediği sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

AİHS'nin 13. maddesini dayanak olarak alan başvuranlar, İçişleri Bakanlığı'nın kendilerine İstanbul mahkemesinin, 14 Ekim 1999 ve 31 Ocak 2003 tarihlerinde ödenmesine karar verdiği tazminat meblağlarını ödememesine itiraz edebilecekleri iç hukuk yollarının mevcut olmadığını ileri sürmüştür.

Hükümet, sözkonusu iddiaya itiraz etmiş ve tazminat meblağlarının, başvuranlara ödendiğini kaydetmiştir.

AİHM, bu şikayeti yalnızca AİHS'nin 6/1 maddesi açısından incelemenin uygun olduğu kanısındadır. Nihai ve bağlayıcı bir ulusal mahkeme kararının uygulanması sözkonusu maddenin bütünleyici bir parçasıdır (bkz. *Hornsby/Yunanistan*, 19 Mart 1997, 40. paragraf, *Hüküm ve Karar Raporları* 1997-II).

AİHM, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesi bağlamında, karar halen temyizden incelenmekte olduğu ve henüz kesinleşmediği halde, Bakanlığın İstanbul mahkemesinin kararına uymakla yükümlü olduğunu kaydeder. Bu nedenle Bakanlık, başvuranlara İstanbul mahkemesinin ödenmesine karar verdiği meblağları ödemiştir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre (bkz., özellikle, *Hornsby*, 40. paragraf), Sözleşmeciler Devletler'in ulusal mahkemelerin kararlarını uygulama yükümlülüğü, yalnızca "nihai ve

bağlayıcı” olanları kapsar. Mevcut davada, yukarıda kaydedildiği gibi, temyiz işlemleri halen devam etmektedir ve başvurulara tazminat ödenmesine ilişkin karar halen kesinleşmemiştir. Sonuç olarak, sorumlu Hükümet AİHS’nin 6. maddesi bağlamındaki yükümlülüğünü yerine getirmiştir.

Bu nedenle sözkonusu şikayet dayanaktan yoksundur ve AİHS’nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları bağlamında reddedilmelidir.

III. 1 NO’LU PROTOKOL’ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, son olarak, İstanbul mahkemesinin 31 Ocak 2003 tarihli kararında ödenmesine karar verilen tazminat meblağlarına faiz uygulamadığından şikayetçi olmuştur. Şikayetlerini, AİHS’ye ek 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesine dayandırmışlardır.

Öncelikle başvuruların, bu şikayeti 11 Haziran 2003’te AİHM’ye sunulan başvuru formlarında yaptığı gözlemlenmelidir. Bir diğer deyişle, 31 Ocak 2003 tarihli karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından 14 Nisan 2005’te iptal edilmeden önce şikayette bulunmuşlardır. Başvuranlar, AİHM’ye sundukları müteakip görüşlerinde şikayetlerini yinelememiştir.

Her halükarda, İstanbul mahkemesinin 31 Ekim 2006 tarihli kararında başvuruların talepte bulunmalarına izin verdiği ve başvurulara ödenecek tazminat meblağlarına faiz uygulanmasına karar verdiği kaydedilmelidir. Başvuranlara 10 Aralık 2007’de ödenen meblağlara faiz dahil edilmiştir.

Sonuç olarak, AİHS’nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları bağlamında dayanaktan yoksun olduğu için başvurunun sözkonusu kısmı reddedilmelidir.

IV. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS’nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tazminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar, maddi tazminat olarak 53,826.88 İngiliz Sterlini (yaklaşık 69,000 Euro) ve manevi tazminat olarak da 40,000 İngiliz Sterlini (yaklaşık 51,000 Euro) talep etmiştir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmiştir.

AİHM, tespit edilen ihlal ve ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı tespit etmemiştir. Bu nedenle, sözkonusu talebi reddeder. Diğer yandan, başvuruların her birine manevi tazminat olarak 6,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yaptıkları harcamalar için 9,140 YTL (yaklaşık 4,500 Euro) talep etmiştir.

Bu meblağa, avukatlık ücreti olan 4,140 YTL de dahildir. Avukatlık ücretini desteklemek için Türkiye Barolar Birliği'nin ücret tarifesine atıfta bulunmuşlardır.

Kalan 5,000 YTL'lik meblağ, ulusal mahkeme ve posta masrafları için talep edilmiştir. Buna rağmen başvuranlar, bu masrafların yalnızca bir kısmını yazılı delillerle destekleyebilmiştir. Bu nedenle, 389 YTL'nin (yaklaşık 190 Euro) ulusal mahkeme ve posta masrafı olarak harcandığını gösteren faturalar sunmuşlardır.

Hükümet, taleplerin yeterli delillerle desteklenmediği kanısına varmış ve AİHM'yi sözkonusu talepleri reddetmeye davet etmiştir.

AİHM içtihadına göre, başvuran ancak gerçekten ve gerektiği için yapıldığını ve miktarın makul olduğunu kanıtlaması durumunda masraflarının tazmin edilmesine hak kazanır. Mevcut davada başvuranlar, ileri sürdükleri masrafları gerçekten yaptıklarını ispatlamamıştır. Özellikle avukatlık ücreti için yaptıkları talep hususunda anlaşma, ücret sözleşmesi veya avukatlarının dava üzerinde çalışırken harcadığı saatleri gösteren bir belge gibi yazılı deliller sunmamışlardır. Dolayısıyla AİHM, avukatlık ücreti hususunda tazminat ödenmemesine karar vermiştir.

Diğer masraf ve harcamalara ilişkin talepler hususunda AİHM, başvuranlara toplam olarak 500 Euro ödenmesini makul görmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM

1. Yargılama süresinin uzun oluşuna ilişkin şikayetin kabuledilebilir ve başvurunun kalan kısmının kabuledilemez *olduğuna*;

2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. (a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden ulusal para birimine çevrilmek üzere Sorumlu Devlet tarafından başvurana aşağıda kaydedilen meblağların *ödenmesine*;

(i) Manevi tazminat olarak 6,000 EUR (altı bin Euro) ve ödenebilecek her tür vergi;

(ii)Yargılama masraf ve giderleri için toplam 500 EUR (beş yüz Euro) ve bunlara uygulanabilecek her tür vergi;

(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 8 Ocak 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.